

288.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 20 marca 1931 r.

o likwidacji stosunków żelarskich na Spiszu.

Art. 1. (1) W gminach Spisza, przyłączonych do Rzeczypospolitej, żelarze, t. j. osoby, które wzajemian za wykonane robocizny na rzecz właścicieli ziemskich mają w użytkowaniu pewne nieruchomości, mogą nieruchomości te (grunty wraz z budynkami oraz z przynależnościami) nabyć na własność za odpowiednią cenę wykupu.

(2) Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszystkie nieruchomości, które żelarze otrzymali w użytkowanie przed 12 listopada 1921 r., bądźto na czas określony, bądź na czas nieograniczony i posiadają je nadal w użytkowaniu w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 2. (1) Cenę wykupu nieruchomości, użytkowanych przez żelarzy (gruntów wraz z budynkami oraz z przynależnościami), stanowić będzie za 1 ha gruntu ornego w I-ej klasie kwota 216 zł. Ceny niższych klas gruntów ornych oraz ceny innych użytków określane będą według powyższej ceny gruntów ornych I-ej klasy z uwzględnieniem stosunku wartości poszczególnych klas i użytków, wynikającego z rozporządzeń, powołanych w części 2 niniejszego artykułu.

(2) Klasyfikacja użytków rolnych dokonywana będzie według zasad, zawartych w rozporządzeniach Ministra Reform Rolnych, wydawanych w porozumieniu z Ministrem Skarbu na podstawie cz. 3 art. 27 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

Art. 3. Żelarze, którym przed dniem 12 listopada 1921 r. przysługiwało prawo pasania bydła na gruntach właścicieli ziemskich, mogą w toku postępowania wykupowego nabyć dodatkowo na warunkach, określonych w art. 2, obszar użytków rolnych, nadających się na cele pastwiskowe, według norm 0,50 ha w III klasie gruntów ornych (cz. 2 art. 1) na 1 dużą sztukę bydła, przyczem przyjmuje się, że 5 małych sztuk bydła (owce, kozy) odpowiada 1 dużej sztuce (krowy, konie). W pozostałych klasach i w innych użytkach ekwiwalent oblicza się z uwzględnieniem stosunku wartości, wynikającego z rozporządzeń, powołanych w cz. 2 art. 2.

Art. 4. (1) Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o wykupie nieruchomości żelarskich (art. 11) gasną wszelkie obowiązki żelarzy do wyko-

nywania robocizny na rzecz właścicieli ziemskich, a równocześnie gasną uprawnienia żelarzy do bezpłatnego pasania bydła na gruntach właścicieli ziemskich oraz bezpłatnego pobierania drzewa z lasów tychże właścicieli.

(2) Spłata ceny wykupu winna nastąpić najdalej w ciągu roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia o wykupie nieruchomości żelarskich.

(3) Odsetki od ceny wykupu za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o wykupie do czasu zapłaty ceny wykupu wynosić będą 6% rocznie.

Art. 5. Zaległe świadczenia żelarzy na rzecz właścicieli ziemskich umarza się.

Art. 6. (1) Sprawy, uregulowane niniejszą ustawą, załatwiane będą w trybie administracyjnym w I-ej instancji przez komisję do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu, w II-ej zaś instancji przez okręgową komisję ziemską w Krakowie.

(2) Komisję do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu powołuje Minister Reform Rolnych. W skład tej komisji wchodzi:

a) delegat okręgowego urzędu ziemskiego w Krakowie, jako przewodniczący,

b) jeden sędzia powiatowy z pośród sędziów, urzędujących w sądzie powiatowym w Nowym Targu, przedstawiony przez prezesa sądu apelacyjnego w Krakowie,

c) jeden urzędnik z wykształceniem prawniczym, przedstawiony przez wojewodę krakowskiego.

(3) Uchwały komisji do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu zapadają większością głosów.

(4) Miejscem urzędowania komisji jest właściwy terytorjalnie powiatowy urząd ziemski, jednak posiedzenia komisji mogą być zwoływane przez przewodniczącego także poza miejscem jej urzędowania.

(5) Komisja do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu stosować będzie w postępowaniu wykupowym odpowiednie przepisy ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706), regulujące postępowanie przed okręgowymi komisjami ziemskimi.

Art. 7. Do zakresu komisji, wymienionej w art. 6, należy:

a) wydawanie orzeczeń o wszczęciu postępowania celem wykupu nieruchomości żelarskich (cz. 1 art. 9),

b) stwierdzanie i ustalenie rozciągłości uprawnień żelarzy tak co do użytkowanych przez nich nieruchomości, jak co do przysługujących im uprawnień pasania bydła (art. 3),

c) ustalenie wartości nieruchomości, stanowiących przedmiot wykupu, celem oznaczenia ceny wykupu, oraz ustalenia obszaru i położenia gruntów, które mogą być przez żelarzy wykupione wzamian za ulegające likwidacji prawa pasania bydła,

d) ustalanie i określanie wartości służebności gruntowych, które należy ustanowić na rzecz gruntów, wykupionych przez żelarzy (np. służebności przechodu, przejazdu i przeżonu bydła, czerpania wody i t. p.), jak również ustalanie i określanie wartości służebności tego rodzaju na gruntach, nabytych

przez żelarzy, o ile względy gospodarcze tego koniecznie wymagają,

e) wydawanie końcowych orzeczeń o wykupie nieruchomości żelarskich (art. 11).

Art. 8. (1) Komisja do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu może bądź w pełnym składzie, bądź przez swoich delegatów przeprowadzać potrzebne dochodzenia na miejscu z udziałem biegłych, których powoła komisja; zarówno właściciel ziemski, jak i żelarze obowiązani są umożliwić władzom wstęp na grunt, podlegający wykupowi.

(2) Biegli uprawnieni są do dokonywania na miejscu oględzin i pomiarów.

(3) Komisja może przesłuchiwać świadków bez przysięgi. O ile dla wyświetlenia spornych kwestyj zachodzi potrzeba zbadania świadków pod przysięgą, komisja zwróci się w tym celu do właściwego sądu powiatowego.

Art. 9. (1) Wszczęcie postępowania wykupowego następuje na wniosek jednej ze stron, względnie z urzędu. Postępowanie winno objąć wszystkich żelarzy w danej gminie.

(2) Orzeczenie o wszczęciu postępowania wykupowego winno zawierać wymienienie odnośnej gminy, imion i nazwisk właściciela ziemskiego i żelarzy, oznaczenie nieruchomości, poddanych postępowaniu wykupowemu, oraz rodzaj i rozmiar uprawnień żelarskich.

(3) Orzeczenie o wszczęciu postępowania winno być doręczone na piśmie wszystkim zainteresowanym lub ich prawnym zastępcom i ogłoszone w urzędzie gminnym danej gminy.

(4) Dla nieobecnych lub nieznanych z miejsca pobytu stron ustanawia komisja kuratora ad actum, któremu doręcza wszystkie wezwania i orzeczenia ze skutkami prawnymi.

Art. 10. Po wdrożeniu postępowania wykupowego w każdym jego stadium, jednak przed uprawomocnieniem się orzeczenia o wykupie, mogą strony zawrzeć ugodę, która winna być zatwierdzona przez komisję do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu.

Art. 11. Komisja do wykupu nieruchomości żelarskich na Spiszu po przeprowadzeniu niezbędnych dochodzeń wyda orzeczenie, które winno zawierać ustalenie okoliczności, wymienionych w art. 7, a także postanowienia co do hipotecznego zabezpieczenia ceny wykupu lub jej niespłaconej części i ewentualną decyzję co do złożenia ceny wykupu do depozytu sądowego (cz. 1 art. 14). Orzeczenie winno ponadto zawierać uzasadnienie.

Art. 12. (1) Od orzeczenia o wykupie służy interesowanym odwołanie do okręgowej komisji ziemskiej w Krakowie w ciągu 14-tu dni od dnia następnego po dniu doręczenia. Odwołania należy zgłaszać pisemnie lub ustnie do protokołu do komisji I-ej instancji.

(2) Orzeczenia okręgowej komisji ziemskiej są ostateczne.

Art. 13. Prawomocne orzeczenia końcowe, jak również zatwierdzone ugody (art. 10), mają moc wyroków i ugód sądowych i stanowią dokumenty zdadne do intabulacji i będą w miejsce intabulacji w myśl § 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 833) złożone przez komisję do wykupu nieruchomości żelarskich w sądzie powiatowym w Nowym Targu, który po przejęciu ksiąg gruntowych na Spiszu zarządzi wydzielanie gruntów wykupionych i intabulację prawa własności żelarzy i wymienionych w orzeczeniu końcowym lub ugodzie służebności, jak również ewentualnych praw zastawu dla ceny wykupu lub jej części.

Art. 14. (1) O ile ciężary rzeczowe, w szczególności prawa zastawu na rzecz osób trzecich, które obciążały nieruchomości żelarskie, jako części składowe większych posiadłości ziemskich, nie zostaną przejęte przez nabywcę gruntów i potrącone z ceny kupna, bądź też nie znajdą zabezpieczenia na pozostałej części posiadłości, komisja I-ej instancji orzeknie o złożeniu ceny wykupu do depozytu sądowego celem wypłaty wierzycielom hipotecznym przez sąd, poczem obciążenia z nieruchomości żelarskich zostaną skreślone.

(2) Przepis cz. 1 nie dotyczy służebności, których utrzymanie jest konieczne dla sąsiedniego gospodarstwa (pkt. d) art. 7).

Art. 15. Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy ulegają umorzeniu zawisłe w sądach spory w sprawach, regulowanych niniejszą ustawą, a w szczególności także spory o zaległe świadczenia żelarzy (art. 5), a odnośne sprawy przekazane zostają do postępowania, określonego niniejszą ustawą.

Art. 16. (1) Koszty, związane z postępowaniem wykupowym, w szczególności także koszty po-

miarów i szacowania gruntów, ponosi Skarb Państwa z budżetu Ministerstwa Reform Rolnych.

(2) Postępowanie przed komisją do wykupu nieruchomości żelarskich, jej orzeczenia (art. 11), ugody, przewidziane w art. 10, obligi, tyżące się pomocy kredytowej, przewidzianej w art. 17, oraz postępowanie przed sądami, nie wyłączając wpisów do ksiąg gruntowych w sprawach, wynikających z niniejszej ustawy, wolne są od opłat stempowych, sądowych i samorządowych.

Art. 17. Minister Reform Rolnych udzieli uprawnionym żelarzom na pokrycie ceny wykupu pomocy finansowej z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego do pełnej wysokości ceny wykupu na warunkach, obowiązujących przy udzielaniu pożyczek z tego funduszu, bez obowiązku stosowania art. 73 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 r.

Art. 18. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 19. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy prawne w sprawach, uregulowanych niniejszą ustawą.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *W. Ślawek*

Minister Reform Rolnych: *L. Kozłowski*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
